

BUTLLETÍ del GRUP d'ESTUDIS SITGETANS

Any XXXIX

Novembre del 2013

Nº 147

La Fera foguera. Evolució d'una peça patrimonial (I)

Miquel Marzal Ortiz

Introducció

La *fera foguera* és un dels elements més estimats del seguici folklòric sitgetà. Aquesta estima, però, no ha comportat que s'hagi fet, per arà, cap estudi aprofundit sobre la seva història. De moment, però, podem espigolar informació i dades a diverses fonts.

Sobre la *fera foguera* hi ha: a) diversos articles breus i fotografies publicats als programes de la festa major i a les cròniques aparegudes a la premsa local, b) un quadern de l'Escola de Grallers de Sitges *Els entremesos (1ª part) : bestiaris* (1984), c) el llibre de Miquel Forns i Fusté *Actes oficials, fets i anècdotes de la Festa Major de Sitges: 1853-1996* (1999), d) el llibre *Sitges, l'encant de la tradició* (2001), e) un article d'Eduard Ripoll a *Món blau* (juliol/agost 2007), en què hi ha fotografies que permeten la comparació de l'aspecte de la *fera foguera* en diferents anys. Sobre Agustí Ferrer Pino i la presència de la Festa Major en la seva obra, hi ha: a) articles de Josep Jansana i Ferrer, publicats a la premsa local i en el programa de la festa major d'enguany (2013), b) un quadern i catàleg a cura d'Isabel Coll publicat pel Grup d'Estudis Sitgetans amb motiu de l'exposició retrospectiva de Ferrer Pino celebrada l'any 2008.

Per a anar seguint l'evolució històrica de la *fera foguera*, he estructurat aquest article en quatre parts. A la primera s'exposa breument la relació entre Ferrer Pino i la festa major. La segona recull els antecedents de la *fera foguera*, com són els dracs de fora de Sitges que van participar a la festa major abans de l'any 1922. La tercera es centra en la construcció de la *fera foguera* i la seva inauguració l'any 1922. I la quarta part vol ser una aproximació esquemàtica als canvis d'aspecte de la *fera foguera* abans de la restauració que es va fer

El Ball de bastons.

Oli sobre tela de Ferrer Pino. 1934

l'any 2011. En aquesta última part es poden distingir tres etapes: 1ª de 1922 a 1957/60, 2ª de 1958/60 a 1975/76 i 3ª de 1976 a 2010

La relació entre Ferrer Pino i la Festa Major

Sobre la relació entre Ferrer Pino i la festa major, és possible trobar força dades en els textos d'Isabel Coll i Josep Jansana. La presència de la festa en l'obra del pintor sitgetà sembla que va prendre rellevància a partir de la construcció de la *fera foguera*. Amb posterioritat a aquest fet, va representar la festa major fent servir diferents tècniques. Així, entre els anys 1926 i

1935, realitzà una sèrie de dibuixos a ploma que van ser publicats a *L'Amic de les Arts*, *La Fita*, *La Punta*, *La Gasetta de Sitges* i *El Baluard de Sitges*, i va pintar diversos quadres a l'oli, com *Pep Capelles* (retrat de Josep Duran Capdevila, 1926), *Ball de bastons* (1934), *El Ball de pastorets* (1934), *Al·legoria de la Festa Major* (1935), *Al·legoria del ball de bastons* i *Moment de la Festa Major*.

El 1926, Ferrer Pino va representar també imatges dels sants Bartomeu i Tecla i elements de la festa major en una sèrie de plats de ceràmica. El 1929, segons es desprèn d'un rebut, que el pintor va signar el 4 d'octubre d'aquell any per haver rebut de l'ajuntament de Sitges la quantitat de 125 pessetes,¹ va reparar els gegants, la *fera foguera*, els capgrossos i el setrot del Lluçifer. A més, a la casa del pintor hi havia dues portes amb quatre quarts cadascuna, decorats amb motius de Sitges, dels seus patrons i de la festa major.

Els antecedents de la *fera foguera*: dracs de fora de Sitges que han participat a la festa major abans de l'any 1922

Fins a l'any 1922, Sitges no va tenir un drac propi. Malgrat això, perquè hi haguessin elements del bestiar i en les processons i cercaviles de la festa major, els organitzadors en van contractar de foranis. Van venir, doncs, tarasques, dracs i mulasses. La primera referència a la seva vinguda a la vila és de 1814 i la darrera de 1915. Vegem la llista d'aquestes vingudes.

El 14 i el 16 de maig de 1814, amb motiu de la celebració de l'acabament de la guerra del Francès, uns gegants, una tarasca i alguns balls populars, no se sap si forasters o locals, van participar en la processó del trasllat de la imatge de la Mare de Déu del Vinyet des de l'església parroquial a la seva ermita. El 1860 va venir el drac de Vilanova i la Geltrú. El 1863 es va llogar una tarasca forastera. Segons el *Diario de*

El Drac de Vilafranca al Baluard l'any 1890

Villanueva y Geltrú del 20 d'agost de 1863: "A las dos de la tarde del 23, después del acostumbrado repique de campanas, recorrerán las calles los gigantes, tarasca y varias comparsas, distinguiéndose entre ellas la del santo patrón". El 1877 van venir el drac de Vilafranca del Penedès i la mulassa de Vilanova i la Geltrú, que van participar en la matinal organitzada per la Societat Recreativa El Retiro². Hem de recordar que aquell any van sortir dues matinals, la del Retiro i la del Prado.

L'any 1890 torna a venir el drac de Vilafranca. Les despeses de la seva participació van anar a càrrec de les persones que el portaren, sense cap aportació econòmica municipal. *El Eco de Sitges* del 24 d'agost de 1890 diu que "si bien era cosa resuelta que el *Drach* de Villafranca del Panadés contribuyera este año a las diversiones profanas de estos días, desistióse después de hacer semejante gasto, pero a última hora los encargados de su transporte han resuelto forme parte del bullicio popular, pero sin subvención alguna y por su cuenta y riesgo; lo celebramos". L'any 1902, segons consta al programa d'actes de la festa major³ i a la premsa local⁴, havia de venir el drac de Vilafranca, però finalment no ho va fer⁵. El motiu fou que el vila-

¹ *150 anys : Ball de diables de Sitges: 1853-2003* (2003). Sitges: Ball de diables de Sitges Colla Vella [et al.]. Catàleg de l'exposició commemorativa.

² Amics del Drac. *Drac de Vilafranca*. Web oficial del Drac de Vilafranca del Penedès (http://www.dracdevilafranca.com/index.php?option=com_content&view=article&id=50&Itemid=59&lang=es // data de consulta: 8/9/2013).

³ Programa d'actes de la Festa Major de l'any 1902.

⁴ "Al programa de la Festa Major que publicarem en el número passat s'hi té d'anyadir que entre'ls balls populars hi figuren la Moixiganga, las Gitanas y'l Drach de Vilafranca." *Baluard de Sitges*, 24/8/1902.

⁵ A la Crònica local d'*El Eco de Sitges* del 24 d'agost de 1902 hi ha: "La circunstancia de hallarse ausente en Francia el propietario del Drach, festejo que esperaban los pequeños dilatando sus pupilas y los grandes haciendo acopio de algodón para sus oídos, ha impedido su venida, quedando sin cumplir este número del programa". Miquel Forn i Fusté recull al seu llibre *Actes oficials, fets i anècdotes de la Festa Major de Sitges : 1853-1996*. Sitges: Grup d'Estudis Sitgetans, 1999, la següent anotació: "L'ajuntament, en sessió del 28 d'agost, es lamenta de l'absència del Drac, que tenia previst participar en la Festa". *L'Eco de Sitges*, 31/8/1902: "... sin otro contratiempo que la falta del Drach".

franquí Josep Baltà de Cela ⁶, una de les persones que havia d'autoritzar que el drac de Vilafranca anés a Sitges, no ho va poder fer ja que era de viatge.

I finalment, el 1915 participà en la nostra festa major: el drac de Vilanova i la Geltrú. Segons *El Eco de Sitges* del 8 d'agost, "el célebre drac, que desde remoto tiempo ha permanecido quieto en su escondrijo [la darrera presència d'un drac a la Festa Major fou el 1890], este año le veremos bailando por nuestras calles y, sobre todo, precediendo las procesiones echando fuego por sus cuatro costados, gracias a la generosidad de un muy entusiasta admirador de nuestros tradicionales festejos" ⁷. "A les dues de la tarda trilleig general de campanes acompanyat d'eixordadores trones. Els gegants, drac i típics balls de Moixiganga, diables, bastons, gitanes, cercolets i pastorets, tot seguit sortiran a difondre l'alegria per la vila" ⁸.

La construcció i la inauguració de la fera foguera el 1922

Com he dit, fins el 1922 Sitges no disposà, en el seguici folklòric de la festa major, d'un element de bestiar propi. La *fera foguera*, rebatejada amb el nom de drac, fou construïda i inaugurada aquell any. Josep Planes i Robert, alcalde de Sitges, encarregà el seu disseny a Agustí Ferrer Pino i es féu càrrec de totes les despeses del projecte. Ferrer Pino era l'artista a qui Planes i Robert, un exemple, a escala local, de l'esperit de la burgesia catalanista, i del cercle del Casino Prado Suburense ⁹, havia encomanat anteriorment les pintures de l'Hospital de Sant Joan Baptista (1915) i del Prado (1921) ¹⁰.

La *fera foguera* fou construïda al prestigiós taller de fusteria de Salvador Forment (fundat el 1832), situat al carrer de sant Gaudenci, núm. 2-4 ¹¹. En diferents tex-

tos publicats després de la construcció de la *fera foguera* apareixen, indistintament, com a col·laboradors de Ferrer Pino els noms de Salvador i de Domènec Forment ¹². Especulant sobre això, podria ser que el taller anés a nom d'en Salvador i que en Domènec hi treballés. No sabem encara el vincle entre tots dos.

Ferrer Pino, a part de dissenyar la fera foguera, la modelà i pintà. Josep Ferreres Mirabent i Jesús Carbonell Rallo, treballadors de la fusteria, foren els encarregats de fer el costellam i folrar-lo de cartró ¹³. Un cop enllestida, la bèstia tenia forma arrodonida, amb un cap i una cara com de gat feréstec i amb la cua a la manera d'un peix. Segons Jesús Carbonell, el resultat final no va agradar Ferrer Pino, que va decidir abonyegar-lo i donar-li la seva característica forma boteruda ¹⁴. El pes de la *fera foguera* s'acostava als 80 quilos i l'havien de portar dues persones.

La Fera foguera fou presentada el 23 d'agost, després

La fera foguera a la Ribera l'any 1922

⁶ Josep Baltà de Cela (Vilafranca del Penedès 1866-1937) i els seus successors van tenir dipositat a casa seva el drac de Vilafranca des de 1893, amb motiu d'un acord a què va arribar amb la Confraria de Sant Miquel. Aquesta li va atorgar la custòdia del drac com a resultat d'haver-se fet càrrec del cost d'una segona restauració que va alleugerir la fera del seu pes excessiu. Baltà havia de guardar-la en un lloc ben condicionat i sempre dins de la vila. Segons el document de dipòsit signat el 1893, el drac no podia sortir de Vilafranca sense l'autorització de la Confraria i del sr. Baltà i, a més, la sortida havia de ser observada per l'administrador de la Confraria que anomenaven "vella". Font: *Abecedari de la Festa Major de Vilafranca del Penedès* (1997). Vilafranca del Penedès: Vilatana, C.B.

⁷ Forns i Fusté, Miquel, op. cit. (1999).

⁸ *Baluart de Sitges*, 21/8/1915

⁹ "Les costelles del drac: el Consorci del Patrimoni de Sitges restaura la fera foguera", *L'Eco de Sitges*, 1/4/2011.

¹⁰ Sierra i Farreras, Roland (1998). *Diccionari biogràfic de sitgetans*. Sitges: Ajuntament.

¹¹ Jansana i Ferrer, Josep, "El pintor Agustí Ferrer Pino (1884-1960) i la Festa Major", *L'Eco de Sitges*, 21/8/2004. Al *Baluart de Sitges* del 23/8/1922 apareix publicat un anunci del taller fusteria amb el nom de Salvador Forment

¹² Ens en dóna una pista el següent text: "Agustí Ferrer Pino [...] rebia també les alabances per l'admirable execució de la Fera-Foguera, modelada i pintada per ell amb la col·laboració del fuster Domènec Forment." *Baluart de Sitges*, 26/8/1926.

¹³ Apunts meus autògrafs, dossier 2.

¹⁴ Giménez i Mirabent, Sebastià, "La història del Drac", *L'Eco de Sitges*, 21/8/2004.

del castell de focs artificials. Va arribar en dues barques, una amb la *fera foguera* i una altra amb els seus portants. Tingué cura del transport en Salvador Domingo¹⁵. Desembarcaren la bèstia, que llençava foc per la boca i per la cua, a la Punta, que estava il·luminada amb atxes de vent i lluminàries de diversos colors. La reberen els gegants, els capgrossos i els balls populars. Després del desembarcament, el seguici, amb la nova bèstia acompanyada per un timbal, desfilà per la Ribera camí del carrer Nou, pel qual es va enfilar cap a l'ajuntament¹⁶. Els padrins foren Jaume i Isabel Canals Casacuberta, de 5 i 4 anys respectivament, fills de Josefina Casacuberta i d'Antoni Canals. Aquell any, la *fera foguera* va obrir la processó de sant Bartomeu.

El primer cap de colla de la *fera foguera* va ser Bruno Ferret Curtiada, pare del pintor Francesc Ferret Farreras, *Bruno*, i germà d'Antoni Ferret, *el Xic de l'Esca*, i Bartomeu Ferret, *el Tolo del gas*.

De 1922 ençà, per a anomenar-lo, s'han anat utilitzant indistintament els noms de *fera foguera* i *drac*. L'ús del de *fera foguera* fou més freqüent en el començament. Amb el pas del temps ha anat caient en desús i, actualment, aquest nom ha desaparegut gairebé del tot del nomenclàtor de la festa major. Malgrat això, cal reivindicar la seva recuperació, ja que Agustí Ferrer Pino no va dissenyar un drac, sinó un monstre, al qual va donar el nom de *fera foguera*¹⁷.

Aproximació esquemàtica als canvis d'aspecte abans de la restauració de l'any 2011

Entre el 1922 i el 2011, any de la restauració i recuperació de l'estat original de la *fera foguera* a càrrec de Josep Pascual Peris, aquesta va canviar d'aspecte diverses vegades. La manca d'un estudi aprofundit sobre la història de la bèstia, fa que l'anàlisi de l'evolució d'aquests canvis d'aspecte s'hagi de fer a partir de les fotografies disponibles. Per tant, aquest estudi no va més enllà de ser una primera aproximació.

Com deia al principi, hi hauria tres possibles etapes

Sortida dels balls en el Corpus Christi de 1939

en relació als canvis d'aspecte de la *fera foguera*: 1ª, 1922-1957/60 amb molts canvis d'aspecte, 2ª 1958/60-1975/76, quan es consoliden les escates i 3ª 1976-2010, en què es fixa un aspecte que arribarà fins al 2010.

Primera etapa: 1922-1957/60

Durant el període 1922-1935, Agustí Ferrer Pino s'encarregava, cada any, de fer un repàs a la *fera foguera* per posar-la a punt per a la festa major. Així, consta un rebut del 4 d'octubre del 1929 de la reparació que Ferrer Pino va fer aquell any. El pintor aprofitava aquests repassos per a variar les formes pictòriques i la combinació dels colors de la bèstia¹⁸. En una fotografia de la sortida d'Ofici, feta per Marià Camps i datada de l'any 1931, es pot veure, a la dreta de la imatge, la part frontal de la *fera foguera*, amb un pintat diferent del de 1922¹⁹.

De la mateixa manera, el 1939 la *fera foguera* duu un pintat diferent al de 1922, com es pot comprovar en una fotografia feta el 8 de juny de 1939, any en què es va tornar a celebrar la festa del Corpus Christi i van sortir els gegants, la *fera foguera*, els capgrossos i alguns balls populars. Aquell any, la *fera foguera* encara era duta per dues persones²⁰. A principis de la dècada de 1940 es va produir un canvi d'imatge de la *fera foguera*, gens encertat i poc respectuós amb l'obra de

¹⁵ *Els entremesos (1ª part) : bestiaris*, op. cit. (1984).

¹⁶ Giménez i Mirabent, Sebastià, "La història del Drac", *L'Eco de Sitges*, 21/8/2004.

¹⁷ "La otra sorpresa de dotar a Sitges de su mascota, denominándola *Fera Foguera*, consiste en un monstruo ideado por el artista señor Ferré Pino y construido en la carpintería del señor Forment, equivalente al célebre Drac." *El Eco de Sitges*, 27/8/1922.

¹⁸ Jansana i Ferrer, Josep, "El Drac, amb un bon criteri de restauració", *L'Eco de Sitges*, 18/8/2011.

¹⁹ Publicada al programa de la Festa Major de l'any 1994.

²⁰ Sierra i Farreras, Roland (2005). *L'Abans : Sitges : recull gràfic 1870-1965*. El Papiol: Efadós.

Ferrer Pino ²¹. En una fotografia datada aquell any, fins i tot es pot veure una part de la pintura, sobretot la de la cua, que corresponia, encara, al pintat original fet per Ferrer Pino. I que la cua havia estat escapçada ²².

Al llarg d'aquesta dècada i de la de 1950, la fera

foguera va ser pintada de diferents maneres com es pot veure en fotografies dels anys 1942, 1946, 1952 i 1957.

(Continuarà)

²¹ Jansana i Ferrer, Josep, op. cit. (2004).

²² Il·lustra l'article: Ripoll, Eduard, "Foc a la bèstia", *Món blau*, juliol/agost 2007.

La Tèrmac. Un estudi sobre el barraquisme a Sitges (i II)

Carla Sànchez Berruezo

(continuació de **Com era la Tèrmac i com vivien els seus habitants**)

Les dimensions eren mínimes. Una distribució força comuna de l'espai era col·locar a l'entrada la sala, utilitzada com cuina, menjador i sala d'estar. I a la dreta, separada per una cortina, l'habitació on dormien tots els membres de la família, tant si eren 4 com 9. A prop de l'entrada o a la part lateral, hi havia la roba, penjant en pals agafats al camp. Com que no hi havia aigua corrent, a l'entrada del poblat hi havia un pou i un safareig d'ús públic. Tampoc no hi havia ni llum, ni gas.

Moltes barraques estaven emblanquinades, i algunes es podien permetre el luxe de tenir a l'entrada una petita terrassa i un hortet. La majoria d'elles estaven decorades i adornades amb testos amb geranis de flors de color vermell. Els testos eren llaunes d'olives de 5 quilos, que s'aprofitaven per a aquest ús. Per a proveir-se del que es necessitava per a viure, la Maria Fredes venia pa, i els que viures s'anaven a comprar al costat de la carretera a la botiga Matamala, de l'empresa Caos, portada per uns gallecs. Entre setmana, venia de Castelldefels un carro que venia vi i vinagre, també venia un altre carro a vendre el peix i els diumenges arribava un carro que venia patates, xocolata i galetes.

A la dreta de l'entrada del poblat hi havia l'escola, en un mòdul prefabricat, on els nois i noies de la Tèrmac

L'escola de la Tèrmac

rebién classes d'un matrimoni de la mateixa pedrera. Diversos pins tipus mediterrani, molt alts, feien ombra a l'escola i a un tros de ras. L'escola era de color blanc amb la teulada de xapa vermella. En la part davantera, tenia tres grans finestral que la feien molt lluminosa. S'accedia a l'interior per una porta de dues fulles i a dintre hi havia una pissarra, la taula i cadira del mestre i una prestatgeria a mà esquerra. Els pupitres eren de fórmica verd clar.

Al costat de l'escola i hi havia les quatre primeres barraques, juntes, tocant l'una a l'altra. Tenien la mateixa forma i havien estat fetes per un mateix amo, amb fang, pedres i xapes. La barraca 34 era l'única

amb corral. Hi havia gallines, cabres, conills i algun porc per a menjar en algun dia especial. A escassos metres hi havia una barraca amb un petit hort en la part davantera de la casa, amb tomàquets i algun enciam. També hi havia una plaça on el nois anaven a jugar. Des de les barraques, es podia veure a la pedrera uns mòduls prefabricats on residien els treballadors amb ofici superior.

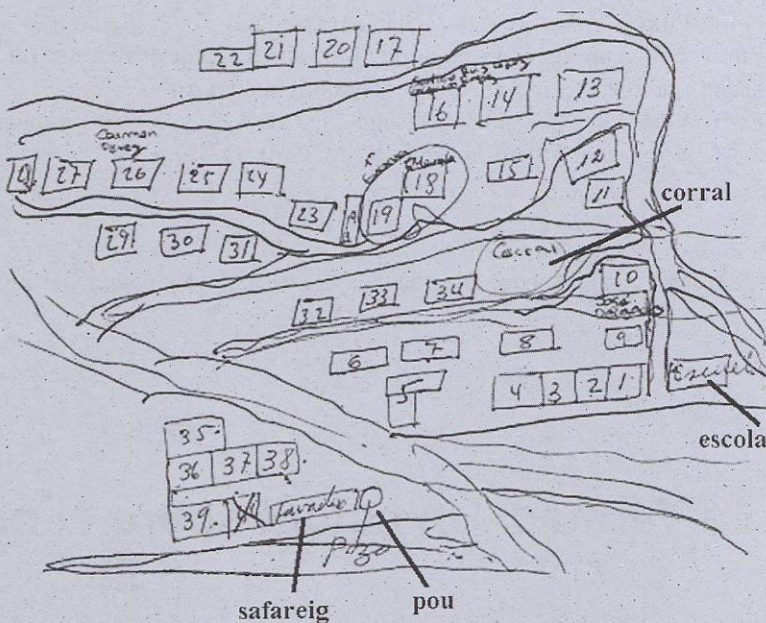
La majoria d'habitants de la Tèrmac eren andalusos, alguns de Écija, altres, segons el llibre de Mateos Ayza, granadins de Benalúa de Guadix. Hi havia un encarregat de saber tot el que passava i d'intentar solucionar els problemes. Era José Delgado, a qui faltava una cama, que era conegut com l'alcalde o el shèrif. Abans d'anar a viure a la Tèrmac havia estat guàrdia civil. Pel que fa a la feina dels habitants del poblat, no tots treballaven a la Tèrmac. L'any 1974, poc abans de tancar-se la pedrera, Antonio Arnedo Maturana treballava a les pedreres Miarnau, Antonio Martínez Expósito a la pedrera Ginesta i Antonio Ramón Ortega a la Compañía de Mines Salamantina. Altres tres ho feien a Cubiertas y Tejados, que explotava també una mina a ca n'Eimeric, a Castelldefels. Part dels habitants de la Tèrmac treballaven a la fàbrica Roca, a Gavà Alguns es dediquen al sector dels serveis, al bar les Botes i als apartaments Formentor, Maria Fredes havia fet una botiga a casa seva, hi havia un peixater de 74 anys d'edat i María Rosa Marco Collado era venedora de pisos.

En l'aspecte sanitari, el doctor Claverol, metge de Castelldefels, i Mercedes Cornejo, llevadora, també de Castelldefels, oferien els seus serveis a la gent de la Tèrmac de manera gratuïta i desinteressada. Alguns dels nadons de la Tèrmac van néixer a l'hospital de Castelldefels, però molts altres van néixer a les seves barraques, amb l'ajuda de Mercedes Cornejo. Quan moria algú, era enterrat al cementiri de Sitges ja que la colònia pertanyia a aquest terme municipal.

En l'àmbit eclesiàstic, havien de desplaçar-se a celebrar els actes religiosos a l'església de Montmar, o la de Nostra Senyora del Carme, a prop del baixador de la Renfe, a Castelldefels. No obstant això, en algunes de les fotografies apareix l'església de Santa María de la Salut

Els habitants de les barraques

Els números de la primera columna corresponen als de les barraques del plànol.

Plànol de les barraques de la Tèrmac

Nº	Nom	Edat
1	Andrea	—
2	Bárbara Martínez Granados (de Vallcarca)	76
3	Antonio Arnedo Maturana	55
	Antonia Pérez Martínez	50
	José Antonio Arnedo Pérez	21
	+ Victoria (parella)	18
	Francisco Arnedo Pérez	17
	Dulce Arnedo Pérez	12
	Pilar Arnedo Pérez	10
4	Luis Ultrarán Selva (els Pescateros)	42
	M ^a Teresa Lari Comas	37
	Luis Ultrarán Lari	18
	Juan Ultrarán Lari	16
	José Ultrarán Lari	15
	Leonor Ultrarán Lari	12
	Rosendo Ultrarán Lari	10
	Mariano Ultrarán Lari	9
	Magdalena Ultrarán Lari	8
	Antonio Ultrarán Lari	7
	Ana M ^a Ultrarán Lari	6
	Rosa Mari Ultrarán Lari	5
	M ^a Teresa Ultrarán Lari	2
	Rosendo Lari Dol	74
5	Antonio Rodríguez Plaza (el Naranjero, drapaire)	—
	Carmen Esteban Rodríguez	20
	Antonio Rodríguez Esteban	9
	Rafael Rodríguez Esteban	5
6	—	—

7	Juan Medel Burgos (els Villega)	60	20	Antonio Martínez Alférez (feia escombres)	61
	Josefa Pérez Pérez	48		Petronila Expósito Espigares	57
8	Salvador Arnedo Maturana	38		Juan Martínez Expósito	20
	Maria Morcillo Hidalgo	32		(dit Caron)	
	Antonio Arnedo Morcillo	12		Joaquín Martínez Expósito	18
	M ^a Dolores Arnedo Morcillo	10		María Martínez Expósito	15
	Lucía Arnedo Morcillo	9		Trinidad Martínez Expósito	10
	Rosa Arnedo Morcillo	6	21	Enriqueta Parras González	—
	Francisco J. Arnedo Morcillo	0'5	22	Agustín Martínez Expósito	24
9	Francisco Marco Morcillo	51		Nieves Martínez González	20
	Sagrario Collado Rodríguez	49		Milagros Martínez Martínez	3
	M ^a Rosa Marco Collado	20		Agustín Martínez Martínez	1
	Bonifacio Marco Collado (treballa en empresa elèctrica)	18	23	Francisco Panzuela Cobos	34
	Primitiva Marco Collado	13		María Zurita Rodríguez	33
	Francisco Marco Collado	12		(dita Mariquilla)	
	Rogelia Marco Collado	9		Dolores Panzuela Zurita	14
	Josefina Marco Collado	6		Francisco Panzuela Zurita	8
10	José Delgado Gallego (alcalde o shèrif)	47	24	Antonio Panzuela Zurita	5
	María Frías Bueno	42		—	
	Carmen Delgado Frías	19	25	Manuel Pareja Vera	—
	Manuel Delgado Frías	16		esposa	—
	Maria Delgado Frías	—		filla	16
	Sole Delgado Frías	—	26	Antonio Martínez Expósito	37
11	Juan López Martín (feia escombres)	—		(dit Petrolo)	
	Dolores Guerrero	—		Carmen Pérez Sahavedra	34
12	Francisco López	—		Antonio Martínez Pérez	15
	Trinidad Martín (pares de Juan López, barraca 11)	—		M ^a Carmen Martínez Pérez	12
13	Juan José Rodríguez Bernal	—		Encarnacion Martínez Pérez	8
14	Antonio Arnedo López	—		Guadalupe Martínez Pérez	3
15	José Rivera Cano	—	27	Ramon Baeta Milián	—
	Juana M ^a Mostazo	—		(dit el Gitano)	
16	Ramon Martínez Expósito (electricista)	22		María Utreras	—
	Soledad Mostazo Belmonte	20		Antonio Baeta Utreras	26
	Soledad Martínez Mostazo	1'5		Montserrat Baeta Utreras	11
	Ramon Martínez Mostazo	1 set		Eva Baeta Utreras	9
17	Antonio Bujalance Guerrero	26	28	Ramon Giménez Martínez (treballava en una gasolinera)	56
	Dolores Martínez Expósito (germana Ramon Martínez, barraca 17)	25		Rosa Redondo Navarro	40
	Dolores Bujalance Martínez	1'5		Ramon Giménez Redondo	14
18	el Faroles (cantor flamenc amb Juanito Valderrama)	—	29	Andrés Lijero Arnedo	37
19	Antonio Pérez Sierra (dit Pepe)	68		(dit el Fumao)	
	Carmen Garzón Lechuga (dita Trini)	58		Rosario Arnedo Pérez	29
19b	Guadalupe Sahavedra Sierra (viuda)	56		Ascensión Lijero Arnedo	12
				Antonio Lijero Arnedo	10
				Rosario Lijero Arnedo	7
				Andrés Lijero Arnedo	5
				Juan Lijero Arnedo	3
				Francisca Lijero Arnedo	1'5
			30	Juan Galindo Pérez	36
				M ^a Dolores Sánchez Torrecillas	27
				Julia Galindo Sánchez	11
				Juan Galindo Sánchez	9

Bárbara Galindo Sánchez	7	Maria Ortiz García	63
31 M ^a Gracia Torrecillas Gallego	—	40 (buida)	
32 Luis Ortega Cumbreras	42	A Diego Sánchez Marín	86
Ana Peinado Villén	45	B Enrique Gálvez Zorrilla	33
Antonio Ortega Peinado	18	Maria Sánchez Zabal	39
Luis Ortega Peinado	16	C Antonio Castro Colmenero	44
Manuel Ortega Peinado	14	Dolores Sánchez Zabal	44
Amador Ortega Peinado	9	Rosario Castro Sánchez	15
33 Angustias Lumbreras González	—	Antonio Castro Sánchez	13
34 Angustias Torrecillas Gómez	79	M ^a Carmen Castro Sánchez	8
35 Francisco Arnedo Maturana	36	Ángeles Castro Sánchez	6
Carmen Cano Rodríguez	27	Vicente Sánchez Zabal	23
Francisco Cano Rodríguez	4		
José Antonio Cano Rodríguez	2		
36 Antonio Ramón Ortega	37		
Bárbara Arnedo Pérez	32		
Antonio Ramón Arnedo	11		
Miguel Antonio Ramón Arnedo	8		
Juan Manuel Ramón Arnedo	6		
37 Manuel Villalba Torrecillas	52		
Carmen Villena López	47		
Manuel Villalba Villena	17		
José Villalba Villena	14		
Carmela Villalba Villena	13		
Rafael Villalba Villena	12		
Antonio Villalba Villena	9		
Francisco Villalba Villena	6		
Maria Villalba Villena	5		
Ángeles Villalba Villena	2		
38 Manuel Sánchez Torrecillas	—		
esposa	—		
6 fills	—		
39 José Fernández García	63		

D'acord amb aquest quadre, hi havia 7 persones majors de 65 anys, 50 adults d'entre 18 i 50 anys i 80 nens menors de 15 anys.

Altres persones que se sap que van viure a la Tèrmac són: Antonio Gutiérrez Ruiz, Manuel Gutiérrez Ruiz, Jacinto Gutiérrez Ruiz, Bartolomé Gutiérrez Ruiz, Manuel Ruiz López, Enriqueta González Parra, Francisco Moreno Moreno i Antonio Rivera Yélamos.

Bibliografia

AUTORS DIVERSOS: *Castelldefels 10 segles d'història*, Castelldefels (Ajuntament) 1986.

AUTORS DIVERSOS (coordinació Ernesto Baquer): *Historias de mujer*, Castelldefels (Federació de Dones per la Igualtat al Baix Llobregat) 1994.

RAFAEL MATEOS AYZA "FALE": *Història de Garraf*, Sitges (Ajuntament de Sitges) 2003.

AUTORS DIVERSOS (coordinació Dolors Sanahuja): *Castelldefels. Temps d'història*, Castelldefels (Ajuntament) 2003.

EL GRUP D'ESTUDIS SITGETANS

TREBALLA DES DE FA MÉS DE TRENTA-CINC ANYS
PER LA CULTURA SITGETANA

SI VOLS AJUDAR-LO, FES-TE'N SOCI